

Publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 767 din 31/10/2003

Modificata si completata prin Legea de revizuire a Constitutiei României nr. 429/2003 , publicata în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 758 din 29 octombrie 2003, republicata de Consiliul Legislativ, în temeiul art. 152 din Constitutie, cu reactualizarea denumirilor si dându-se textelor o noua numerotare (art. 152 a devenit, în forma republicata, art. 156). Legea de revizuire a Constitutiei României nr. 429/2003 a fost aprobata prin referendumul national din 18-19 octombrie 2003 si a intrat în vigoare la data de 29 octombrie 2003, data publicarii în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 758 din 29 octombrie 2003 a Hotarârii Curtii Constitutionale nr. 3 din 22 octombrie 2003 pentru confirmarea rezultatului referendumului national din 18-19 octombrie 2003 privind Legea de revizuire a Constitutiei României. Constitutia României, în forma initiala, a fost adoptata în sedinta Adunarii Constituante din 21 noiembrie 1991, a fost publicata în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 233 din 21 noiembrie 1991 si a intrat în vigoare în urma aprobarii ei prin referendumul national din 8 decembrie 1991.

CONSTITUTIA ROMANIEI

TITLUL I Principii generale

ARTICOLUL 1 - Statul roman

- (1) Romania este stat national, suveran si independent, unitar si indivizibil.
- (2) Forma de guvernament a statului roman este republica.
- (3) Romania este stat de drept, democratic si social, in care demnitatea omului, drepturile si libertatile cetatenilor, libera dezvoltare a personalitatii umane, dreptatea si pluralismul politic reprezinta valori supreme, in spiritul traditiilor democratice ale poporului roman si idealurilor Revolutiei din decembrie 1989, si sunt garantate.
- (4) Statul se organizeaza potrivit principiului separatiei si echilibrului puterilor - legislativa, executiva si judecatoreasca - in cadrul democratiei constitutionale.
- (5) In Romania, respectarea Constitutiei, a suprematiei sale si a legilor este obligatorie.

ARTICOLUL 2 - Suveranitatea

- (1) Suveranitatea nationala apartine poporului roman, care o exercita prin organele sale reprezentative, constituite

prin alegeri libere, periodice si corecte, precum si prin referendum.

(2) Nici un grup si nici o persoana nu pot exercita suveranitatea in nume propriu.

ARTICOLUL 3 - Teritoriul

(1) Teritoriul Romaniei este inalienabil.

(2) Frontierele tarii sunt consfintite prin lege organica, cu respectarea principiilor si a celorlalte norme general admise ale dreptului international.

(3) Teritoriul este organizat, sub aspect administrativ, in comune, orase si judete. In conditiile legii, unele orase sunt declarate municipii.

(4) Pe teritoriul statului roman nu pot fi stramutate sau colonizate populatii straine.

ARTICOLUL 4 - Unitatea poporului si egalitatea intre cetateni

(1) Statul are ca fundament unitatea poporului roman si solidaritatea cetatenilor sai.

(2) Romania este patria comuna si indivizibila a tuturor cetatenilor sai, fara deosebire de rasa, de nationalitate, de origine etnica, de limba, de religie, de sex, de opinie, de apartenenta politica, de avere sau de origine sociala.

ARTICOLUL 5 - Cetatenia

(1) Cetatenia romana se dobandeste, se pastreaza sau se pierde in conditiile prevazute de legea organica.

(2) Cetatenia romana nu poate fi retrasa aceluia care a dobandit-o prin nastere.

ARTICOLUL 6 - Dreptul la identitate

(1) Statul recunoaste si garanteaza persoanelor apartinand minoritatilor nationale dreptul la pastrarea, la dezvoltarea si la exprimarea identitatii lor etnice, culturale, lingvistice si religioase.

(2) Masurile de protectie luate de stat pentru pastrarea, dezvoltarea si exprimarea identitatii persoanelor apartinand minoritatilor nationale trebuie sa fie conforme cu principiile de egalitate si de nediscriminare in raport cu ceilalti cetateni romani.

ARTICOLUL 7 - Romanii din strainatate

Statul sprijina intarirea legaturilor cu romanii din afara frontierelor tarii si actioneaza pentru pastrarea, dezvoltarea si exprimarea identitatii lor etnice, culturale, lingvistice si religioase, cu respectarea legislatiei statului ai carui cetateni sunt.

ARTICOLUL 8 - Pluralismul si partidele politice

- (1) Pluralismul in societatea romaneasca este o conditie si o garantie a democratiei constitutionale.
- (2) Partidele politice se constituie si isi desfasoara activitatea in conditiile legii. Ele contribuie la definirea si la exprimarea vointei politice a cetatenilor, respectand suveranitatea nationala, integritatea teritoriala, ordinea de drept si principiile democratiei.

ARTICOLUL 9 - Sindicatele, patronatele si asociatiile profesionale

Sindicatele, patronatele si asociatiile profesionale se constituie si isi desfasoara activitatea potrivit statutelor lor, in conditiile legii. Ele contribuie la apararea drepturilor si la promovarea intereselor profesionale, economice si sociale ale membrilor lor.

ARTICOLUL 10 - Relatii internationale

Romania intretine si dezvolta relatii pasnice cu toate statele si, in acest cadru, relatii de buna vecinatate, intemeiate pe principiile si pe celelalte norme general admise ale dreptului international.

ARTICOLUL 11 - Dreptul international si dreptul intern

- (1) Statul roman se obliga sa indeplineasca intocmai si cu buna-credinta obligatiile ce-i revin din tratatele la care este parte.
- (2) Tratatul ratificate de Parlament, potrivit legii, fac parte din dreptul intern.
- (3) In cazul in care un tratat la care Romania urmeaza sa devina parte cuprinde dispozitii contrare Constitutiei, ratificarea lui poate avea loc numai dupa revizuirea Constitutiei.

ARTICOLUL 12 - Simboluri nationale

- (1) Drapelul Romaniei este tricolor; culorile sunt asezate vertical, in ordinea urmatoare incepand de la lance: albastru, galben, rosu.
- (2) Ziua nationala a Romaniei este 1 Decembrie.
- (3) Imnul national al Romaniei este "Desteapta
-te romane".
- (4) Stema tarii si sigiliul statului sunt stabilite prin legi organice.

ARTICOLUL 13 - Limba oficiala

In Romania, limba oficiala este limba romana.

ARTICOLUL 14 - Capitala

Capitala Romaniei este municipiul Bucuresti.

TITLUL II

Drepturile, libertatile si indatoririle fundamentale

CAPITOLUL I

Dispozitii comune

ARTICOLUL 15 - Universalitatea

(1) Cetatenii beneficiaza de drepturile si de libertatile consacrate prin Constitutie si prin alte legi si au obligatiile prevazute de acestea.

(2) Legea dispune numai pentru viitor, cu exceptia legii penale sau contraventionale mai favorabile.

ARTICOLUL 16 - Egalitatea in drepturi

(1) Cetatenii sunt egali in fata legii si a autoritatilor publice, fara privilegii si fara discriminari.

(2) Nimeni nu este mai presus de lege.

(3) Functiile si demnitatile publice, civile sau militare, pot fi ocupate, in conditiile legii, de persoanele care au cetatenia romana si domiciliul in tara. Statul roman garanteaza egalitatea de sanse intre femei si barbati pentru ocuparea acestor functii si demnitati.

(4) In conditiile aderarii Romaniei la Uniunea Europeana, cetatenii Uniunii care indeplinesc cerintele legii organice au dreptul de a alege si de a fi alesi in autoritatile administratiei publice locale.

ARTICOLUL 17 - Cetatenii romani in strainatate

Cetatenii romani se bucura in strainatate de protectia statului roman si trebuie sa-si indeplineasca obligatiile, cu exceptia acelor ce nu sunt compatibile cu absenta lor din tara.

ARTICOLUL 18 - Cetatenii straini si apatrizii

(1) Cetatenii straini si apatrizii care locuiesc in Romania se bucura de protectia generala a persoanelor si a averilor, garantata de Constitutie si de alte legi.

(2) Dreptul de azil se acorda si se retrage in conditiile legii, cu respectarea tratatelor si a conventiilor internationale la care Romania este parte.

ARTICOLUL 19 - Extradarea si expulzarea

- (1) Cetateanul roman nu poate fi extradat sau expulzat din Romania.
- (2) Prin derogare de la prevederile alineatului (1), cetatenii romani pot fi extradati in baza conventiilor internationale la care Romania este parte, in conditiile legii si pe baza de reciprocitate.
- (3) Cetatenii straini si apatrizii pot fi extradati numai in baza unei conventii internationale sau in conditii de reciprocitate.
- (4) Expulzarea sau extradarea se hotaraste de justitie.

ARTICOLUL 20 - Tratatel internationale privind drepturile omului

- (1) Dispozitiile constitutionale privind drepturile si libertatile cetatenilor vor fi interpretate si aplicate in concordanta cu Declaratia Universala a Drepturilor Omului, cu pactele si cu celelalte tratate la care Romania este parte.
- (2) Daca exista neconcordante intre pactele si tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului, la care Romania este parte, si legile interne, au prioritate reglementarile internationale, cu exceptia cazului in care Constitutia sau legile interne contin dispozitii mai favorabile.

ARTICOLUL 21 - Accesul liber la justitie

- (1) Orice persoana se poate adresa justitiei pentru apararea drepturilor, a libertatilor si a intereselor sale legitime.
- (2) Nici o lege nu poate ingradi exercitarea acestui drept.
- (3) Partile au dreptul la un proces echitabil si la solutionarea cauzelor intr-un termen rezonabil.
- (4) Jurisdictiile speciale administrative sunt facultative si gratuite.

CAPITOLUL II

Drepturile si libertatile fundamentale

ARTICOLUL 22 - Dreptul la viata si la integritate fizica si psihica

- (1) Dreptul la viata, precum si dreptul la integritate fizica si psihica ale persoanei sunt garantate.
- (2) Nimeni nu poate fi supus torturii si nici unui fel de pedeapsa sau de tratament inuman ori degradant.
- (3) Pedeapsa cu moartea este interzisa.

ARTICOLUL 23 - Libertatea individuala

- (1) Libertatea individuala si siguranta persoanei sunt inviolabile.
- (2) Perchezitionarea, retinerea sau arestarea unei persoane sunt permise numai in cazurile si cu procedura prevazute de lege.
- (3) Retinerea nu poate depasi 24 de ore.
- (4) Arestarea preventiva se dispune de judecator si numai in cursul procesului penal.
- (5) In cursul urmaririi penale arestarea preventiva se poate dispune pentru cel mult 30 de zile si se poate prelungi cu cate cel mult 30 de zile, fara ca durata totala sa depaseasca un termen rezonabil, si nu mai mult de 180 de zile.
- (6) In faza de judecata instanta este obligata, in conditiile legii, sa verifice periodic, si nu mai tarziu de 60 de zile, legalitatea si temeinicia arestarii preventive si sa dispuna, de indata, punerea in libertate a inculpatului, daca temeiurile care au determinat arestarea preventiva au incetat sau daca instanta constata ca nu exista temeiuri noi care sa justifice mentinerea privarii de libertate.
- (7) Incheierile instantei privind masura arestarii preventive sunt supuse cailor de atac prevazute de lege.
- (8) Celui retinut sau arestat i se aduc de indata la cunostinta, in limba pe care o intelege, motivele retinerii sau ale arestarii, iar invinuirea, in cel mai scurt termen; invinuirea se aduce la cunostinta numai in prezenta unui avocat, ales sau numit din oficiu.
- (9) Punerea in libertate a celui retinut sau arestat este obligatorie, daca motivele acestor masuri au disparut, precum si in alte situatii prevazute de lege.
- (10) Persoana arestata preventiv are dreptul sa ceara punerea sa in libertate provizorie, sub control judiciar sau pe cautiune.
- (11) Pana la ramanerea definitiva a hotararii judecatoresti de condamnare, persoana este considerata nevinovata.
- (12) Nici o pedeapsa nu poate fi stabilita sau aplicata decat in conditiile si in temeiul legii.
- (13) Sanctiunea privativa de libertate nu poate fi decat de natura penala.

ARTICOLUL 24 - Dreptul la aparare

- (1) Dreptul la aparare este garantat.
- (2) In tot cursul procesului, partile au dreptul sa fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.

ARTICOLUL 25 - Libera circulatie

- (1) Dreptul la libera circulatie, in tara si in strainatate, este garantat. Legea stabileste conditiile exercitarii acestui drept.
- (2) Fiecarui cetatean ii este asigurat dreptul de a-si stabili domiciliul sau resedinta in orice localitate din tara, de a emigra, precum si de a reveni in tara.

ARTICOLUL 26 - Viata intima, familiala si privata

(1) Autoritatile publice respecta si ocrotesc viata intima, familiala si privata.

(2) Persoana fizica are dreptul sa dispuna de ea insasi, daca nu incalca drepturile si libertatile altora, ordinea publica sau bunele moravuri.

ARTICOLUL 27 - Inviolabilitatea domiciliului

(1) Domiciliul si resedinta sunt inviolabile. Nimeni nu poate patrunde sau ramane in domiciliul ori in resedinta unei persoane fara invoirea acesteia.

(2) De la prevederile alineatului (1) se poate deroga prin lege pentru urmatoarele situatii:

- a) executarea unui mandat de arestare sau a unei hotarari judecatoresti;
- b) inlaturarea unei primejdii privind viata, integritatea fizica sau bunurile unei persoane;
- c) apararea securitatii nationale sau a ordinii publice;
- d) prevenirea raspandirii unei epidemii.

(3) Perchezitia se dispune de judecator si se efectueaza in conditiile si in formele prevazute de lege.

(4) Perchezitiile in timpul noptii sunt interzise, in afara de cazul infractiunilor flagrante.

ARTICOLUL 28 - Secretul corespondentei

Secretul scrisorilor, al telegramelor, al altor trimiteri postale, al convorbirilor telefonice si al celorlalte mijloace legale de comunicare este inviolabil.

ARTICOLUL 29 - Libertatea constiintei

(1) Libertatea gandirii si a opiniilor, precum si libertatea credintelor religioase nu pot fi ingradite sub nici o forma. Nimeni nu poate fi constrans sa adopte o opinie ori sa adere la o credinta religioasa, contrare convingerilor sale.

(2) Libertatea constiintei este garantata; ea trebuie sa se manifeste in spirit de toleranta si de respect reciproc.

(3) Cultele religioase sunt libere si se organizeaza potrivit statutelor proprii, in conditiile legii.

(4) In relatiile dintre culte sunt interzise orice forme, mijloace, acte sau actiuni de invrajbire religioasa.

(5) Cultele religioase sunt autonome fata de stat si se bucura de sprijinul acestuia, inclusiv prin inlesnirea asistentei religioase in armata, in spitale, in penitenciare, in azile si in orfelinate.

(6) Parintii sau tutorii au dreptul de a asigura, potrivit propriilor convingeri, educatia copiilor minori a caror raspundere le revine.

ARTICOLUL 30 - Libertatea de exprimare

(1) Libertatea de exprimare a gandurilor, a opiniilor sau a credintelor si libertatea creatiilor de orice fel, prin viu

grai, prin scris, prin imagini, prin sunete sau prin alte mijloace de comunicare in public, sunt inviolabile.

(2) Cenzura de orice fel este interzisa.

(3) Libertatea presei implica si libertatea de a infiinta publicatii.

(4) Nici o publicatie nu poate fi suprimata.

(5) Legea poate impune mijloacelor de comunicare in masa obligatia de a face publica sursa finantarii.

(6) Libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viata particulara a persoanei si nici dreptul la propria imagine.

(7) Sunt interzise de lege defaimarea tarii si a natiunii, indemnul la razboi de agresiune, la ura nationala, rasiala, de clasa sau religioasa, incitarea la discriminare, la separatism teritorial sau la violenta publica, precum si manifestarile obscene, contrare bunelor moravuri.

(8) Raspunderea civila pentru informatia sau pentru creatia adusa la cunostinta publica revine editorului sau realizatorului, autorului, organizatorului manifestarii artistice, proprietarului mijlocului de multiplicare, al postului de radio sau de televiziune, in conditiile legii. Delictetele de presa se stabilesc prin lege.

ARTICOLUL 31 - Dreptul la informatie

(1) Dreptul persoanei de a avea acces la orice informatie de interes public nu poate fi ingradit.

(2) Autoritatile publice, potrivit competentelor ce le revin, sunt obligate sa asigure informarea corecta a cetatenilor asupra treburilor publice si asupra problemelor de interes personal.

(3) Dreptul la informatie nu trebuie sa prejudicieze masurile de protectie a tinerilor sau securitatea nationala.

(4) Mijloacele de informare in masa, publice si private, sunt obligate sa asigure informarea corecta a opiniei publice.

(5) Serviciile publice de radio si de televiziune sunt autonome. Ele trebuie sa garanteze grupurilor sociale si politice importante exercitarea dreptului la antena. Organizarea acestor servicii si controlul parlamentar asupra activitatii lor se reglementeaza prin lege organica.

ARTICOLUL 32 - Dreptul la invatatura

(1) Dreptul la invatatura este asigurat prin invatamantul general obligatoriu, prin invatamantul liceal si prin cel profesional, prin invatamantul superior, precum si prin alte forme de instructie si de perfectionare.

(2) Invatamantul de toate gradele se desfasoara in limba romana. In conditiile legii, invatamantul se poate desfasura si intr-o limba de circulatie internationala.

(3) Dreptul persoanelor apartinand minoritatilor nationale de a invata limba lor materna si dreptul de a putea fi instruite in aceasta limba sunt garantate; modalitatile de exercitare a acestor drepturi se stabilesc prin lege.

(4) Invatamantul de stat este gratuit, potrivit legii. Statul acorda burse sociale de studii copiilor si tinerilor proveniti

din familii defavorizate si celor institutionalizati, in conditiile legii.

(5) Invatamantul de toate gradele se desfasoara in unitati de stat, particulare si confesionale, in conditiile legii.

(6) Autonomia universitara este garantata.

(7) Statul asigura libertatea invatamantului religios, potrivit cerintelor specifice fiecarui cult. In scolile de stat, invatamantul religios este organizat si garantat prin lege.

ARTICOLUL 33 - Accesul la cultura

(1) Accesul la cultura este garantat, in conditiile legii.

(2) Libertatea persoanei de a-si dezvolta spiritualitatea si de a accede la valorile culturii nationale si universale nu poate fi ingradita.

(3) Statul trebuie sa asigure pastrarea identitatii spirituale, sprijinirea culturii nationale, stimularea artelor, protejarea si conservarea mostenirii culturale, dezvoltarea creativitatii contemporane, promovarea valorilor culturale si artistice ale Romaniei in lume.

ARTICOLUL 34 - Dreptul la ocrotirea sanatatii

(1) Dreptul la ocrotirea sanatatii este garantat.

(2) Statul este obligat sa ia masuri pentru asigurarea igienei si a sanatatii publice.

(3) Organizarea asistentei medicale si a sistemului de asigurari sociale pentru boala, accidente, maternitate si recuperare, controlul exercitarii profesiilor medicale si a activitatilor paramedicale, precum si alte masuri de protectie a sanatatii fizice si mentale a persoanei se stabilesc potrivit legii.

ARTICOLUL 35 - Dreptul la mediu sanatos

(1) Statul recunoaste dreptul oricarei persoane la un mediu inconjurator sanatos si echilibrat ecologic.

(2) Statul asigura cadrul legislativ pentru exercitarea acestui drept.

(3) Persoanele fizice si juridice au indatorirea de a proteja si a ameliora mediul inconjurator.

ARTICOLUL 36 - Dreptul de vot

(1) Cetatenii au drept de vot de la varsta de 18 ani, impliniti pana in ziua alegerilor inclusiv.

(2) Nu au drept de vot debilii sau alienatii mintal, pusi sub interdictie, si nici persoanele condamnate, prin hotarare judecatoreasca definitiva, la pierderea drepturilor electorale.

ARTICOLUL 37 - Dreptul de a fi ales

(1) Au dreptul de a fi alesi cetatenii cu drept de vot care indeplinesc conditiile prevazute in articolul 16 alineatul

(3), daca nu le este interzisa asocierea in partide politice, potrivit articolului 40 alineatul (3).

(2) Candidatii trebuie sa fi implinit, pana in ziua alegerilor inclusiv, varsta de cel putin 23 de ani pentru a fi ales in Camera Deputatilor sau in organele administratiei publice locale, varsta de cel putin 33 de ani pentru a fi ales in Senat si varsta de cel putin 35 de ani pentru a fi ales in functia de Presedinte al Romaniei.

ARTICOLUL 38 - Dreptul de a fi ales in Parlamentul European

In conditiile aderarii Romaniei la Uniunea Europeana, cetatenii romani au dreptul de a alege si de a fi ales in Parlamentul European.

ARTICOLUL 39 - Libertatea intrunirilor

Mitingurile, demonstratiile, procesiunile sau orice alte intruniri sunt libere si se pot organiza si desfasura numai in mod pasnic, fara nici un fel de arme.

ARTICOLUL 40 - Dreptul de asociere

(1) Cetatenii se pot asocia liber in partide politice, in syndicate, in patronate si in alte forme de asociere.

(2) Partidele sau organizatiile care, prin scopurile ori prin activitatea lor, militeaza impotriva pluralismului politic, a principiilor statului de drept ori a suveranitatii, a integritatii sau a independentei Romaniei sunt neconstitutionale.

(3) Nu pot face parte din partide politice judecatorii Curtii Constitutionale, avocatii poporului, magistratii, membrii activi ai armatei, politistii si alte categorii de functionari publici stabilite prin lege organica.

(4) Asociatiile cu caracter secret sunt interzise.

ARTICOLUL 41 - Munca si protectia sociala a muncii

(1) Dreptul la munca nu poate fi ingradit. Alegerea profesiei, a meseriei sau a ocupatiei, precum si a locului de munca este libera.

(2) Salariatii au dreptul la masuri de protectie sociala. Acestea privesc securitatea si sanatatea salariatilor, regimul de munca al femeilor si al tinerilor, instituirea unui salariu minim brut pe tara, repausul saptamanal, concediul de odihna platit, prestarea muncii in conditii deosebite sau speciale, formarea profesionala, precum si alte situatii specifice, stabilite prin lege.

(3) Durata normala a zilei de lucru este, in medie, de cel mult 8 ore.

(4) La munca egala, femeile au salariu egal cu barbatii.

(5) Dreptul la negocieri colective in materie de munca si caracterul obligatoriu al conventiilor colective sunt garantate.

ARTICOLUL 42 - Interzicerea muncii fortate

(1) Munca fortata este interzisa.

(2) Nu constituie munca fortata:

- a) activitatile pentru indeplinirea indatoririlor militare, precum si cele desfasurate, potrivit legii, in locul acestora, din motive religioase sau de constiinta;
- b) munca unei persoane condamnate, prestata in conditii normale, in perioada de detentie sau de libertate conditionata;
- c) prestatiile impuse in situatia creata de calamitati ori de alt pericol, precum si cele care fac parte din obligatiile civile normale stabilite de lege.

ARTICOLUL 43 - Dreptul la greva

(1) Salariatii au dreptul la greva pentru apararea intereselor profesionale, economice si sociale.

(2) Legea stabileste conditiile si limitele exercitarii acestui drept, precum si garantiile necesare asigurarii serviciilor esentiale pentru societate.

ARTICOLUL 44 - Dreptul de proprietate privata

(1) Dreptul de proprietate, precum si creantele asupra statului, sunt garantate. Continutul si limitele acestor drepturi sunt stabilite de lege.

(2) Proprietatea privata este garantata si ocrotita in mod egal de lege, indiferent de titular. Cetatenii straini si apatrizii pot dobandi dreptul de proprietate privata asupra terenurilor numai in conditiile rezultate din aderarea Romaniei la Uniunea Europeana si din alte tratate internationale la care Romania este parte, pe baza de reciprocitate, in conditiile prevazute prin lege organica, precum si prin mostenire legala.

(3) Nimeni nu poate fi expropriat decat pentru o cauza de utilitate publica, stabilita potrivit legii, cu dreapta si prealabila despagubire.

(4) Sunt interzise nationalizarea sau orice alte masuri de trecere silita in proprietate publica a unor bunuri pe baza apartenentei sociale, etnice, religioase, politice sau de alta natura discriminatorie a titularilor.

(5) Pentru lucrari de interes general, autoritatea publica poate folosi subsolul oricarei proprietati imobiliare, cu obligatia de a despagubi proprietarul pentru daunele aduse solului, plantatiilor sau constructiilor, precum si pentru alte daune imputabile autoritatii.

(6) Despagubirile prevazute in alineatele (3) si (5) se stabilesc de comun acord cu proprietarul sau, in caz de divergenta, prin justitie.

(7) Dreptul de proprietate obliga la respectarea sarcinilor privind protectia mediului si asigurarea bunei vecinatati, precum si la respectarea celorlalte sarcini care, potrivit legii sau obiceiului, revin proprietarului.

(8) Averele dobândite licit nu pot fi confiscate. Caracterul licit al dobândirii se prezumă.

(9) Bunurile destinate, folosite sau rezultate din infracțiuni ori contravenții pot fi confiscate numai în condițiile legii.

ARTICOLUL 45 - Libertatea economică

Accesul liber al persoanei la o activitate economică, libera inițiativă și exercitarea acestora în condițiile legii sunt garantate.

ARTICOLUL 46 - Dreptul la moștenire

Dreptul la moștenire este garantat.

ARTICOLUL 47 - Nivelul de trai

(1) Statul este obligat să ia măsuri de dezvoltare economică și de protecție socială, de natură să asigure cetățenilor un nivel de trai decent.

(2) Cetățenii au dreptul la pensie, la concediu de maternitate plătit, la asistență medicală în unitățile sanitare de stat, la ajutor de somaj și la alte forme de asigurări sociale publice sau private, prevăzute de lege. Cetățenii au dreptul și la măsuri de asistență socială, potrivit legii.

ARTICOLUL 48 - Familia

(1) Familia se întemeiază pe căsătoria liber consimțită între soți, pe egalitatea acestora și pe dreptul și îndatorirea părinților de a asigura creșterea, educația și instruirea copiilor.

(2) Condițiile de încheiere, de desfacere și de nulitate a căsătoriei se stabilesc prin lege. Căsătoria religioasă poate fi celebrată numai după căsătoria civilă.

(3) Copiii din afara căsătoriei sunt egali în fața legii cu cei din căsătorie.

ARTICOLUL 49 - Protecția copiilor și a tinerilor

(1) Copiii și tinerii se bucură de un regim special de protecție și de asistență în realizarea drepturilor lor.

(2) Statul acordă alocații pentru copii și ajutoare pentru îngrijirea copilului bolnav ori cu handicap. Alte forme de protecție socială a copiilor și a tinerilor se stabilesc prin lege.

(3) Exploatarea minorilor, folosirea lor în activități care le-ar dauna sănătății, moralității sau care le-ar pune în primejdie viața ori dezvoltarea normală sunt interzise.

(4) Minorii sub vârsta de 15 ani nu pot fi angajați ca salariați.

(5) Autoritățile publice au obligația să contribuie la asigurarea condițiilor pentru participarea liberă a tinerilor la

viata politica, sociala, economica, culturala si sportiva a tarii.

ARTICOLUL 50 - Protectia persoanelor cu handicap

Persoanele cu handicap se bucura de protectie speciala. Statul asigura realizarea unei politici nationale de egalitate a sanselor, de prevenire si de tratament ale handicapului, in vederea participarii efective a persoanelor cu handicap in viata comunitatii, respectand drepturile si indatoririle ce revin parintilor si tutorilor.

ARTICOLUL 51 - Dreptul de petitionare

- (1) Cetatenii au dreptul sa se adreseze autoritatilor publice prin petitii formulate numai in numele semnatarilor.
- (2) Organizatiile legal constituite au dreptul sa adreseze petitii exclusiv in numele colectivelor pe care le reprezinta.
- (3) Exercitarea dreptului de petitionare este scutita de taxa.
- (4) Autoritatile publice au obligatia sa raspunda la petitii in termenele si in conditiile stabilite potrivit legii.

ARTICOLUL 52 - Dreptul persoanei vatamate de o autoritate publica

- (1) Persoana vatamata intr-un drept al sau ori intr-un interes legitim, de o autoritate publica, printr-un act administrativ sau prin nesolutionarea in termenul legal a unei cereri, este indreptatita sa obtina recunoasterea dreptului pretins sau a interesului legitim, anulara actului si repararea pagubei.
- (2) Conditiiile si limitele exercitarii acestui drept se stabilesc prin lege organica.
- (3) Statul raspunde patrimonial pentru prejudiciile cauzate prin erorile judiciare. Raspunderea statului este stabilita in conditiile legii si nu inlatura raspunderea magistratilor care si-au exercitat functia cu rea-credinta sau grava neglijenta.

ARTICOLUL 53 - Restrangerea exercitiului unor drepturi sau al unor libertati

- (1) Exerciitiul unor drepturi sau al unor libertati poate fi restrans numai prin lege si numai daca se impune, dupa caz, pentru: apararea securitatii nationale, a ordinii, a sanatatii ori a moralei publice, a drepturilor si a libertatilor cetatenilor; desfasurarea instructiei penale; prevenirea consecintelor unei calamitati naturale, ale unui dezastru ori ale unui sinistru deosebit de grav.
- (2) Restrangerea poate fi dispusa numai daca este necesara intr-o societate democratica. Masura trebuie sa fie proportionala cu situatia care a determinat-o, sa fie aplicata in mod nediscriminatoriu si fara a aduce atingere existentei dreptului sau a libertatii.

CAPITOLUL III Indatoririle fundamentale

ARTICOLUL 54 - Fidelitatea fata de tara

(1) Fidelitatea fata de tara este sacra.

(2) Cetatenii carora le sunt incredintate functii publice, precum si militarii, raspund de indeplinirea cu credinta a obligatiilor ce le revin si, in acest scop, vor depune juramantul cerut de lege.

ARTICOLUL 55 - Apararea tarii

(1) Cetatenii au dreptul si obligatia sa apere Romania.

(2) Conditiiile privind indeplinirea indatoririlor militare se stabilesc prin lege organica.

(3) Cetatenii pot fi incorporati de la varsta de 20 de ani si pana la varsta de 35 de ani, cu exceptia voluntarilor, in conditiile legii organice.

ARTICOLUL 56 - Contributii financiare

(1) Cetatenii au obligatia sa contribuie, prin impozite si prin taxe, la cheltuielile publice.

(2) Sistemul legal de impuneri trebuie sa asigure asezarea justa a sarcinilor fiscale.

(3) Orice alte prestatii sunt interzise, in afara celor stabilite prin lege, in situatii exceptionale.

ARTICOLUL 57 - Exercitarea drepturilor si a libertatilor

Cetatenii romani, cetatenii straini si apatrizii trebuie sa-si exercite drepturile si libertatile constitutionale cu buna-credinta, fara sa incalce drepturile si libertatile celorlalti.

CAPITOLUL IV Avocatul Poporului

ARTICOLUL 58 - Numirea si rolul

(1) Avocatul Poporului este numit pe o durata de 5 ani pentru apararea drepturilor si libertatilor persoanelor fizice. Adjunctii Avocatului Poporului sunt specializati pe domenii de activitate.

(2) Avocatul Poporului si adjunctii sai nu pot indeplini nici o alta functie publica sau privata, cu exceptia functiilor didactice din invatamantul superior.

(3) Organizarea si functionarea institutiei Avocatul Poporului se stabilesc prin lege organica.

ARTICOLUL 59 - Exercitarea atributiilor

(1) Avocatul Poporului isi exercita atributiile din oficiu sau la cererea persoanelor lezate in drepturile si in

libertatile lor, in limitele stabilite de lege.

(2) Autoritatile publice sunt obligate sa asigure Avocatului Poporului sprijinul necesar in exercitarea atributiilor sale.

ARTICOLUL 60 - Raportul in fata Parlamentului

Avocatul Poporului prezinta celor doua Camere ale Parlamentului rapoarte, anual sau la cererea acestora.

Rapoartele pot contine recomandari privind legislatia sau masuri de alta natura, pentru ocrotirea drepturilor si a libertatilor cetatenilor.

TITLUL III Autoritatile publice

CAPITOLUL I Parlamentul

SECTIUNEA 1 Organizare si functionare

ARTICOLUL 61 - Rolul si structura

(1) Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului roman si unica autoritate legiuitoare a tarii.

(2) Parlamentul este alcatuit din Camera Deputatilor si Senat.

ARTICOLUL 62 - Alegerea Camerelor

(1) Camera Deputatilor si Senatul sunt alese prin vot universal, egal, direct, secret si liber exprimat, potrivit legii electorale.

(2) Organizatiile cetatenilor apartinand minoritatilor nationale, care nu intrunesc in alegeri numarul de voturi pentru a fi reprezentate in Parlament, au dreptul la cate un loc de deputat, in conditiile legii electorale. Cetatenii unei minoritati nationale pot fi reprezentati numai de o singura organizatie.

(3) Numarul deputatilor si al senatorilor se stabileste prin legea electorala, in raport cu populatia tarii.

ARTICOLUL 63 - Durata mandatului

(1) Camera Deputatilor si Senatul sunt alese pentru un mandat de 4 ani, care se prelungeste de drept in stare de

mobilizare, de razboi, de asediu sau de urgenta, pana la incetarea acestora.

(2) Alegerile pentru Camera Deputatilor si pentru Senat se desfasoara in cel mult 3 luni de la expirarea mandatului sau de la dizolvarea Parlamentului.

(3) Parlamentul nou ales se intruneste, la convocarea Presedintelui Romaniei, in cel mult 20 de zile de la alegeri.

(4) Mandatul Camerelor se prelungeste pana la intrunirea legala a noului Parlament. In aceasta perioada nu poate fi revizuita Constitutia si nu pot fi adoptate, modificate sau abrogate legi organice.

(5) Proiectele de legi sau propunerile legislative inscise pe ordinea de zi a Parlamentului precedent isi continua procedura in noul Parlament.

ARTICOLUL 64 - Organizarea interna

(1) Organizarea si functionarea fiecarei Camere se stabilesc prin regulament propriu. Resursele financiare ale Camerelor sunt prevazute in bugetele aprobate de acestea.

(2) Fiecare Camera isi alege un birou permanent. Presedintele Camerei Deputatilor si presedintele Senatului se aleg pe durata mandatului Camerelor. Ceilalti membri ai birourilor permanente sunt alesi la inceputul fiecarei sesiuni. Membrii birourilor permanente pot fi revocati inainte de expirarea mandatului.

(3) Deputatii si senatorii se pot organiza in grupuri parlamentare, potrivit regulamentului fiecarei Camere.

(4) Fiecare Camera isi constituie comisii permanente si poate institui comisii de ancheta sau alte comisii speciale. Camerele isi pot constitui comisii comune.

(5) Birourile permanente si comisiile parlamentare se alcatuiesc potrivit configuratiei politice a fiecarei Camere.

ARTICOLUL 65 - Sedintele Camerelor

(1) Camera Deputatilor si Senatul lucreaza in sedinte separate.

(2) Camerele isi desfasoara lucrarile si in sedinte comune, potrivit unui regulament adoptat cu votul majoritatii deputatilor si senatorilor, pentru:

a) primirea mesajului Presedintelui Romaniei;

b) aprobarea bugetului de stat si a bugetului asigurarilor sociale de stat;

c) declararea mobilizarii totale sau partiale;

d) declararea starii de razboi;

e) suspendarea sau incetarea ostilitatilor militare;

f) aprobarea strategiei nationale de aparare a tarii;

g) examinarea rapoartelor Consiliului Suprem de Aparare a Tarii;

h) numirea, la propunerea Presedintelui Romaniei, a directorilor serviciilor de informatii si exercitarea controlului asupra activitatii acestor servicii;

- i) numirea Avocatului Poporului;
- j) stabilirea statutului deputatilor si al senatorilor, stabilirea indemnizatiei si a celorlalte drepturi ale acestora;
- k) indeplinirea altor atributii care, potrivit Constitutiei sau regulamentului, se exercita in sedinta comuna.

ARTICOLUL 66 - Sesiuni

(1) Camera Deputatilor si Senatul se intrunesc in doua sesiuni ordinare pe an. Prima sesiune incepe in luna februarie si nu poate depasi sfarsitul lunii iunie. A doua sesiune incepe in luna septembrie si nu poate depasi sfarsitul lunii decembrie.

(2) Camera Deputatilor si Senatul se intrunesc si in sesiuni extraordinare, la cererea Presedintelui Romaniei, a biroului permanent al fiecarei Camere ori a cel puțin o treime din numarul deputatilor sau al senatorilor.

(3) Convocarea Camerelor se face de presedintii acestora.

ARTICOLUL 67 - Actele juridice si cvorumul legal

Camera Deputatilor si Senatul adopta legi, hotarari si motiuni, in prezenta majoritatii membrilor.

ARTICOLUL 68 - Caracterul public al sedintelor

(1) Sedintele celor doua Camere sunt publice.

(2) Camerele pot hotari ca anumite sedinte sa fie secrete.

SECTIUNEA a 2-a

Statutul deputatilor si al senatorilor

ARTICOLUL 69 - Mandatul reprezentativ

(1) In exercitarea mandatului, deputatii si senatorii sunt in serviciul poporului.

(2) Orice mandat imperativ este nul.

ARTICOLUL 70 - Mandatul deputatilor si al senatorilor

(1) Deputatii si senatorii intra in exercitiul mandatului la data intrunirii legale a Camerei din care fac parte, sub conditia validarii alegerii si a depunerii juramantului. Juramantul se stabileste prin lege organica.

(2) Calitatea de deputat sau de senator inceteaza la data intrunirii legale a Camerelor nou alese sau in caz de demisie, de pierdere a drepturilor electorale, de incompatibilitate ori de deces.

ARTICOLUL 71 - Incompatibilitati

- (1) Nimeni nu poate fi, in acelasi timp, deputat si senator.
- (2) Calitatea de deputat sau de senator este incompatibila cu exercitarea oricarei functii publice de autoritate, cu exceptia celei de membru al Guvernului.
- (3) Alte incompatibilitati se stabilesc prin lege organica.

ARTICOLUL 72 - Imunitatea parlamentara

- (1) Deputatii si senatorii nu pot fi trasi la raspundere juridica pentru voturile sau pentru opiniile politice exprimate in exercitarea mandatului.
- (2) Deputatii si senatorii pot fi urmariti si trimisi in judecata penala pentru fapte care nu au legatura cu voturile sau cu opiniile politice exprimate in exercitarea mandatului, dar nu pot fi perchezitionati, retinuti sau arestati fara incuviintarea Camerei din care fac parte, dupa ascultarea lor. Urmarirea si trimiterea in judecata penala se pot face numai de catre Parchetul de pe langa Inalta Curte de Casatie si Justitie. Competenta de judecata apartine Inaltei Curti de Casatie si Justitie.
- (3) In caz de infractiune flagranta, deputatii sau senatorii pot fi retinuti si supusi perchezitiei. Ministrul justitiei il va informa neintarziat pe presedintele Camerei asupra retinerii si a perchezitiei. In cazul in care Camera sesizata constata ca nu exista temei pentru retinere, va dispune imediat revocarea acestei masuri.

SECTIUNEA a 3-a Legiferarea

ARTICOLUL 73 - Categoriile de legi

- (1) Parlamentul adopta legi constitutionale, legi organice si legi ordinare.
- (2) Legile constitutionale sunt cele de revizuire a Constitutiei.
- (3) Prin lege organica se reglementeaza:
 - a) sistemul electoral; organizarea si functionarea Autoritatii Electorale Permanente;
 - b) organizarea, functionarea si finantarea partidelor politice;
 - c) statutul deputatilor si al senatorilor, stabilirea indemnizatiei si a celorlalte drepturi ale acestora;
 - d) organizarea si desfasurarea referendumului;
 - e) organizarea Guvernului si a Consiliului Suprem de Aparare a Tarii;
 - f) regimul starii de mobilizare partiala sau totala a fortelor armate si al starii de razboi;
 - g) regimul starii de asediu si al starii de urgenta;
 - h) infractiunile, pedepsele si regimul executarii acestora;
 - i) acordarea amnistiei sau a gratierii colective;

- j) statutul functionarilor publici;
- k) contenciosul administrativ;
- l) organizarea si functionarea Consiliului Superior al Magistraturii, a instantelor judecatoresti, a Ministerului Public si a Curtii de Conturi;
- m) regimul juridic general al proprietatii si al mostenirii;
- n) organizarea generala a invatamantului;
- o) organizarea administratiei publice locale, a teritoriului, precum si regimul general privind autonomia locala;
- p) regimul general privind raporturile de munca, sindicatele, patronatele si protectia sociala;
- r) statutul minoritatilor nationale din Romania;
- s) regimul general al cultelor;
- t) celelalte domenii pentru care in Constitutie se prevede adoptarea de legi organice.

ARTICOLUL 74 - Initiativa legislativa

- (1) Initiativa legislativa apartine, dupa caz, Guvernului, deputatilor, senatorilor sau unui numar de cel putin 100.000 de cetateni cu drept de vot. Cetatenii care isi manifesta dreptul la initiativa legislativa trebuie sa provina din cel putin un sfert din judetele tarii, iar in fiecare din aceste judete, respectiv in municipiul Bucuresti, trebuie sa fie inregistrate cel putin 5.000 de semnaturi in sprijinul acestei initiative.
- (2) Nu pot face obiectul initiativei legislative a cetatenilor problemele fiscale, cele cu caracter international, amnistia si gratierea.
- (3) Guvernul isi exercita initiativa legislativa prin transmiterea proiectului de lege catre Camera competenta sa il adopte, ca prima Camera sesizata.
- (4) Deputatii, senatorii si cetatenii care exercita dreptul la initiativa legislativa pot prezenta propuneri legislative numai in forma ceruta pentru proiectele de legi.
- (5) Propunerile legislative se supun dezbaterii mai intai Camerei competente sa le adopte, ca prima Camera sesizata.

ARTICOLUL 75 - Sesizarea Camerelor

- (1) Se supun spre dezbateri si adoptare Camerei Deputatilor, ca prima Camera sesizata, proiectele de legi si propunerile legislative pentru ratificarea tratatelor sau a altor acorduri internationale si a masurilor legislative ce rezulta din aplicarea acestor tratate sau acorduri, precum si proiectele legilor organice prevazute la articolul 31 alineatul (5), articolul 40 alineatul (3), articolul 55 alineatul (2), articolul 58 alineatul (3), articolul 73 alineatul (3) literele e), k), l), n), o), articolul 79 alineatul (2), articolul 102 alineatul (3), articolul 105 alineatul (2), articolul 117 alineatul (3), articolul 118 alineatele (2) si (3), articolul 120 alineatul (2), articolul 126 alineatele (4) si (5) si

articolul 142 alineatul (5). Celelalte proiecte de legi sau propuneri legislative se supun dezbaterii si adoptarii, ca prima Camera sesizata, Senatului.

(2) Prima Camera sesizata se pronunta in termen de 45 de zile. Pentru coduri si alte legi de complexitate deosebita termenul este de 60 de zile. In cazul depasirii acestor termene se considera ca proiectele de legi sau propunerile legislative au fost adoptate.

(3) Dupa adoptare sau respingere de catre prima Camera sesizata, proiectul sau propunerea legislativa se trimite celeilalte Camere care va decide definitiv.

(4) In cazul in care prima Camera sesizata adopta o prevedere care, potrivit alineatului (1), intra in competenta sa decizionala, prevederea este definitiv adoptata daca si cea de-a doua Camera este de acord. In caz contrar, numai pentru prevederea respectiva, legea se intoarce la prima Camera sesizata, care va decide definitiv in procedura de urgenta.

(5) Dispozitiile alineatului (4) referitoare la intoarcerea legii se aplica in mod corespunzator si in cazul in care Camera decizionala adopta o prevedere pentru care competenta decizionala apartine primei Camere.

ARTICOLUL 76 - Adoptarea legilor si a hotararilor

(1) Legile organice si hotararile privind regulamentele Camerelor se adopta cu votul majoritatii membrilor fiecarei Camere.

(2) Legile ordinare si hotararile se adopta cu votul majoritatii membrilor prezenti din fiecare Camera.

(3) La cererea Guvernului sau din proprie initiativa, Parlamentul poate adopta proiecte de legi sau propuneri legislative cu procedura de urgenta, stabilita potrivit regulamentului fiecarei Camere.

ARTICOLUL 77 - Promulgarea legii

(1) Legea se trimite, spre promulgare, Presedintelui Romaniei. Promulgarea legii se face in termen de cel mult 20 de zile de la primire.

(2) Inainte de promulgare, Presedintele poate cere Parlamentului, o singura data, reexaminarea legii.

(3) Daca Presedintele a cerut reexaminarea legii ori daca s-a cerut verificarea constitutionalitatii ei, promulgarea legii se face in cel mult 10 zile de la primirea legii adoptate dupa reexaminare sau de la primirea deciziei Curtii Constitutionale, prin care i s-a confirmat constitutionalitatea.

ARTICOLUL 78 - Intrarea in vigoare a legii

Legea se publica in Monitorul Oficial al Romaniei si intra in vigoare la 3 zile de la data publicarii sau la o data ulterioara prevazuta in textul ei.

ARTICOLUL 79 - Consiliul Legislativ

(1) Consiliul Legislativ este organ consultativ de specialitate al Parlamentului, care avizeaza proiectele de acte normative in vederea sistematizarii, unificarii si coordonarii intregii legislatii. El tine evidenta oficiala a legislatiei Romaniei.

(2) Infiintarea, organizarea si functionarea Consiliului Legislativ se stabilesc prin lege organica.

CAPITOLUL II Presedintele Romaniei

ARTICOLUL 80 - Rolul Presedintelui

(1) Presedintele Romaniei reprezinta statul roman si este garantul independentei nationale, al unitatii si al integritatii teritoriale a tarii.

(2) Presedintele Romaniei vegheaza la respectarea Constitutiei si la buna functionare a autoritatilor publice. In acest scop, Presedintele exercita functia de mediere intre puterile statului, precum si intre stat si societate.

ARTICOLUL 81 - Alegerea Presedintelui

(1) Presedintele Romaniei este ales prin vot universal, egal, direct, secret si liber exprimat.

(2) Este declarat ales candidatul care a intrunit, in primul tur de scrutin, majoritatea de voturi ale alegatorilor inscrisi in listele electorale.

(3) In cazul in care nici unul dintre candidati nu a intrunit aceasta majoritate, se organizeaza al doilea tur de scrutin, intre primii doi candidati stabiliti in ordinea numarului de voturi obtinute in primul tur. Este declarat ales candidatul care a obtinut cel mai mare numar de voturi.

(4) Nici o persoana nu poate indeplini functia de Presedinte al Romaniei decat pentru cel mult doua mandate. Acestea pot fi si succesive.

ARTICOLUL 82 - Validarea mandatului si depunerea juramantului

(1) Rezultatul alegerilor pentru functia de Presedinte al Romaniei este validat de Curtea Constitutionala.

(2) Candidatul a carui alegere a fost validata depune in fata Camerei Deputatilor si a Senatului, in sedinta comuna, urmatorul juramant: "Jur sa-mi daruiesc toata puterea si priceperea pentru propasirea spirituala si materiala a poporului roman, sa respect Constitutia si legile tarii, sa apar democratia, drepturile si libertatile fundamentale ale cetatenilor, suveranitatea, independenta, unitatea si integritatea teritoriala a Romaniei. Asa sa-mi ajute Dumnezeu!".

ARTICOLUL 83 - Durata mandatului

- (1) Mandatul Presedintelui Romaniei este de 5 ani si se exercita de la data depunerii juramantului.
- (2) Presedintele Romaniei isi exercita mandatul pana la depunerea juramantului de Presedintele nou ales.
- (3) Mandatul Presedintelui Romaniei poate fi prelungit, prin lege organica, in caz de razboi sau de catastrofa.

ARTICOLUL 84 - Incompatibilitati si imunitati

- (1) In timpul mandatului, Presedintele Romaniei nu poate fi membru al unui partid si nu poate indeplini nici o alta functie publica sau privata.
- (2) Presedintele Romaniei se bucura de imunitate. Prevederile articolului 72 alineatul (1) se aplica in mod corespunzator.

ARTICOLUL 85 - Numirea Guvernului

- (1) Presedintele Romaniei desemneaza un candidat pentru functia de prim-ministru si numeste Guvernul pe baza votului de incredere acordat de Parlament.
- (2) In caz de remaniere guvernamentala sau de vacanta a postului, Presedintele revoca si numeste, la propunerea primului-ministru, pe unii membri ai Guvernului.
- (3) Daca prin propunerea de remaniere se schimba structura sau compozitia politica a Guvernului, Presedintele Romaniei va putea exercita atributia prevazuta la alineatul (2) numai pe baza aprobarii Parlamentului, acordata la propunerea primului-ministru.

ARTICOLUL 86 - Consultarea Guvernului

Presedintele Romaniei poate consulta Guvernul cu privire la probleme urgente si de importanta deosebita.

ARTICOLUL 87 - Participarea la sedintele Guvernului

- (1) Presedintele Romaniei poate lua parte la sedintele Guvernului in care se dezbat probleme de interes national privind politica externa, apararea tarii, asigurarea ordinii publice si, la cererea primului-ministru, in alte situatii.
- (2) Presedintele Romaniei prezideaza sedintele Guvernului la care participa.

ARTICOLUL 88 - Mesaje

Presedintele Romaniei adreseaza Parlamentului mesaje cu privire la principalele probleme politice ale natiunii.

ARTICOLUL 89 - Dizolvarea Parlamentului

- (1) Dupa consultarea presedintilor celor doua Camere si a liderilor grupurilor parlamentare, Presedintele Romaniei

poate sa dizolve Parlamentul, daca acesta nu a acordat votul de incredere pentru formarea Guvernului in termen de 60 de zile de la prima solicitare si numai dupa respingerea a cel putin doua solicitari de investitura.

(2) In cursul unui an, Parlamentul poate fi dizolvat o singura data.

(3) Parlamentul nu poate fi dizolvat in ultimele 6 luni ale mandatului Presedintelui Romaniei si nici in timpul starii de mobilizare, de razboi, de asediu sau de urgenta.

ARTICOLUL 90 - Referendumul

Presedintele Romaniei, dupa consultarea Parlamentului, poate cere poporului sa-si exprime, prin referendum, vointa cu privire la probleme de interes national.

ARTICOLUL 91 - Atributii in domeniul politicii externe

(1) Presedintele incheie tratate internationale in numele Romaniei, negociate de Guvern, si le supune spre ratificare Parlamentului, intr-un termen rezonabil. Celelalte tratate si acorduri internationale se incheie, se aproba sau se ratifica potrivit procedurii stabilite prin lege.

(2) Presedintele, la propunerea Guvernului, acrediteaza si recheama reprezentantii diplomatici ai Romaniei si aproba infiintarea, desfiintarea sau schimbarea rangului misiunilor diplomatice.

(3) Reprezentantii diplomatici ai altor state sunt acreditati pe langa Presedintele Romaniei.

ARTICOLUL 92 - Atributii in domeniul apararii

(1) Presedintele Romaniei este comandantul fortelor armate si indeplineste functia de presedinte al Consiliului Suprem de Aparare a Tarii.

(2) El poate declara, cu aprobarea prealabila a Parlamentului, mobilizarea partiala sau totala a fortelor armate. Numai in cazuri exceptionale, hotararea Presedintelui se supune ulterior aprobarii Parlamentului, in cel mult 5 zile de la adoptare.

(3) In caz de agresiune armata indreptata impotriva tarii, Presedintele Romaniei ia masuri pentru respingerea agresiunii si le aduce neintarziat la cunostinta Parlamentului, printr-un mesaj. Daca Parlamentul nu se afla in sesiune, el se convoaca de drept in 24 de ore de la declansarea agresiunii.

(4) In caz de mobilizare sau de razboi Parlamentul isi continua activitatea pe toata durata acestor stari, iar daca nu se afla in sesiune, se convoaca de drept in 24 de ore de la declararea lor.

ARTICOLUL 93 - Masuri exceptionale

(1) Presedintele Romaniei instituie, potrivit legii, starea de asediu sau starea de urgenta in intreaga tara ori in unele unitati administrativ-teritoriale si solicita Parlamentului incuviintarea masurii adoptate, in cel mult 5 zile de la

luarea acesteia.

(2) Daca Parlamentul nu se afla in sesiune, el se convoaca de drept in cel mult 48 de ore de la instituirea starii de asediu sau a starii de urgenta si functioneaza pe toata durata acestora.

ARTICOLUL 94 - Alte atributii

Presedintele Romaniei indeplineste si urmatoarele atributii:

- a) confera decoratii si titluri de onoare;
- b) acorda gradele de maresal, de general si de amiral;
- c) numeste in functii publice, in conditiile prevazute de lege;
- d) acorda gratierea individuala.

ARTICOLUL 95 - Suspendarea din functie

(1) In cazul savarsirii unor fapte grave prin care incalca prevederile Constitutiei, Presedintele Romaniei poate fi suspendat din functie de Camera Deputatilor si de Senat, in sedinta comuna, cu votul majoritatii deputatilor si senatorilor, dupa consultarea Curtii Constitutionale. Presedintele poate da Parlamentului explicatii cu privire la faptele ce i se imputa.

(2) Propunerea de suspendare din functie poate fi initiata de cel putin o treime din numarul deputatilor si senatorilor si se aduce, neintarziat, la cunostinta Presedintelui.

(3) Daca propunerea de suspendare din functie este aprobata, in cel mult 30 de zile se organizeaza un referendum pentru demiterea Presedintelui.

ARTICOLUL 96 - Punerea sub acuzare

(1) Camera Deputatilor si Senatul, in sedinta comuna, cu votul a cel putin doua treimi din numarul deputatilor si senatorilor, pot hotari punerea sub acuzare a Presedintelui Romaniei pentru inalta tradare.

(2) Propunerea de punere sub acuzare poate fi initiata de majoritatea deputatilor si senatorilor si se aduce, neintarziat, la cunostinta Presedintelui Romaniei pentru a putea da explicatii cu privire la faptele ce i se imputa.

(3) De la data punerii sub acuzare si pana la data demiterii Presedintele este suspendat de drept.

(4) Competenta de judecata apartine Inaltei Curti de Casatie si Justitie. Presedintele este demis de drept la data ramanerii definitive a hotararii de condamnare.

ARTICOLUL 97 - Vacanta functiei

(1) Vacanta functiei de Presedinte al Romaniei intervine in caz de demisie, de demitere din functie, de imposibilitate definitiva a exercitarii atributiilor sau de deces.

(2) In termen de 3 luni de la data la care a intervenit vacanta functiei de Presedinte al Romaniei, Guvernul va organiza alegeri pentru un nou Presedinte.

ARTICOLUL 98 - Interimatul functiei

(1) Daca functia de Presedinte devine vacanta ori daca Presedintele este suspendat din functie sau daca se afla in imposibilitate temporara de a-si exercita atributiile, interimatul se asigura, in ordine, de presedintele Senatului sau de presedintele Camerei Deputatilor.

(2) Atributiile prevazute la articolele 88-90 nu pot fi exercitate pe durata interimatului functiei prezidentiale.

ARTICOLUL 99 - Raspunderea presedintelui interimar

Daca persoana care asigura interimatul functiei de Presedinte al Romaniei savarseste fapte grave, prin care se incalca prevederile Constitutiei, se aplica articolul 95 si articolul 98.

ARTICOLUL 100 - Actele Presedintelui

(1) In exercitarea atributiilor sale, Presedintele Romaniei emite decrete care se publica in Monitorul Oficial al Romaniei. Nepublicarea atrage inexistenta decretului.

(2) Decretele emise de Presedintele Romaniei in exercitarea atributiilor sale prevazute in articolul 91 alineatele (1) si (2), articolul 92 alineatele (2) si (3), articolul 93 alineatul (1) si articolul 94 literele a), b) si d) se contrasemneaza de primul-ministru.

ARTICOLUL 101 - Indemnizatia si celelalte drepturi

Indemnizatia si celelalte drepturi ale Presedintelui Romaniei se stabilesc prin lege.

CAPITOLUL III

Guvernul

ARTICOLUL 102 - Rolul si structura

(1) Guvernul, potrivit programului sau de guvernare acceptat de Parlament, asigura realizarea politicii interne si externe a tarii si exercita conducerea generala a administratiei publice.

(2) In indeplinirea atributiilor sale, Guvernul coopereaza cu organismele sociale interesate.

(3) Guvernul este alcatuit din prim-ministru, ministri si alti membri stabiliti prin lege organica.

ARTICOLUL 103 - Investitura

(1) Presedintele Romaniei desemneaza un candidat pentru functia de prim-ministru, in urma consultarii partidului care are majoritatea absoluta in Parlament ori, daca nu exista o asemenea majoritate, a partidelor reprezentate in Parlament.

(2) Candidatul pentru functia de prim-ministru va cere, in termen de 10 zile de la desemnare, votul de incredere al Parlamentului asupra programului si a intregii liste a Guvernului.

(3) Programul si lista Guvernului se dezbat de Camera Deputatilor si de Senat, in sedinta comuna. Parlamentul acorda incredere Guvernului cu votul majoritatii deputatilor si senatorilor.

ARTICOLUL 104 - Juramantul de credinta

(1) Primul-ministru, ministrii si ceilalti membri ai Guvernului vor depune individual, in fata Presedintelui Romaniei, juramantul de la articolul 82.

(2) Guvernul in intregul sau si fiecare membru in parte isi exercita mandatul, incepand de la data depunerii juramantului.

ARTICOLUL 105 - Incompatibilitati

(1) Functia de membru al Guvernului este incompatibila cu exercitarea altei functii publice de autoritate, cu exceptia celei de deputat sau de senator. De asemenea, ea este incompatibila cu exercitarea unei functii de reprezentare profesionala salarizate in cadrul organizatiilor cu scop comercial.

(2) Alte incompatibilitati se stabilesc prin lege organica.

ARTICOLUL 106 - Incetarea functiei de membru

Functia de membru al Guvernului inceteaza in urma demisiei, a revocarii, a pierderii drepturilor electorale, a starii de incompatibilitate, a decesului, precum si in alte cazuri prevazute de lege.

ARTICOLUL 107 - Primul-ministru

(1) Primul-ministru conduce Guvernul si coordoneaza activitatea membrilor acestuia, respectand atributiile ce le revin. De asemenea, prezinta Camerei Deputatilor sau Senatului rapoarte si declaratii cu privire la politica Guvernului, care se dezbat cu prioritate.

(2) Presedintele Romaniei nu il poate revoca pe primul-ministru.

(3) Daca primul-ministru se afla in una dintre situatiile prevazute la articolul 106, cu exceptia revocarii, sau este in imposibilitate de a-si exercita atributiile, Presedintele Romaniei va desemna un alt membru al Guvernului ca prim-ministru interimar, pentru a indeplini atributiile primului ministru, pana la formarea noului Guvern. Interimatul, pe perioada imposibilitatii exercitarii atributiilor, inceteaza daca primul-ministru isi reia activitatea in Guvern.

(4) Prevederile alineatului (3) se aplica in mod corespunzator si celorlalti membri ai Guvernului, la propunerea primului-ministru, pentru o perioada de cel mult 45 de zile.

ARTICOLUL 108 - Actele Guvernului

(1) Guvernul adopta hotarari si ordonante.

(2) Hotararile se emit pentru organizarea executarii legilor.

(3) Ordonantele se emit in temeiul unei legi speciale de abilitare, in limitele si in conditiile prevazute de aceasta.

(4) Hotararile si ordonantele adoptate de Guvern se semneaza de primul-ministru, se contrasemneaza de ministrii care au obligatia punerii lor in executare si se publica in Monitorul Oficial al Romaniei. Nepublicarea atrage inexistenta hotararii sau a ordonantei. Hotararile care au caracter militar se comunica numai institutiilor interesate.

ARTICOLUL 109 - Raspunderea membrilor Guvernului

(1) Guvernul raspunde politic numai in fata Parlamentului pentru intreaga sa activitate. Fiecare membru al Guvernului raspunde politic solidar cu ceilalti membri pentru activitatea Guvernului si pentru actele acestuia.

(2) Numai Camera Deputatilor, Senatul si Presedintele Romaniei au dreptul sa ceara urmarirea penala a membrilor Guvernului pentru faptele savarsite in exercitiul functiei lor. Daca s-a cerut urmarirea penala, Presedintele Romaniei poate dispune suspendarea acestora din functie. Trimiterea in judecata a unui membru al Guvernului atrage suspendarea lui din functie.

Competenta de judecata apartine Inaltei Curti de Casatie si Justitie.

(3) Cazurile de raspundere si pedepsele aplicabile membrilor Guvernului sunt reglementate printr-o lege privind responsabilitatea ministeriala.

ARTICOLUL 110 - Incetarea mandatului

(1) Guvernul isi exercita mandatul pana la data validarii alegerilor parlamentare generale.

(2) Guvernul este demis la data retragerii de catre Parlament a increderii acordate sau daca primul-ministru se afla in una dintre situatiile prevazute la articolul 106, cu exceptia revocarii, ori este in imposibilitatea de a-si exercita atributiile mai mult de 45 de zile.

(3) In situatiile prevazute in alineatul (2) sunt aplicabile prevederile articolului 103.

(4) Guvernul al carui mandat a incetat potrivit alineatelor (1) si (2) indeplineste numai actele necesare pentru administrarea treburilor publice, pana la depunerea juramantului de membrii noului Guvern.

CAPITOLUL IV

Raporturile Parlamentului cu Guvernul

ARTICOLUL 111 - Informarea Parlamentului

(1) Guvernul si celelalte organe ale administratiei publice, in cadrul controlului parlamentar al activitatii lor, sunt obligate sa prezinte informatiile si documentele cerute de Camera Deputatilor, de Senat sau de comisiile parlamentare, prin intermediul presedintilor acestora. In cazul in care o initiativa legislativa implica modificarea prevederilor bugetului de stat sau a bugetului asigurarilor sociale de stat, solicitarea informarii este obligatorie.

(2) Membrii Guvernului au acces la lucrarile Parlamentului. Daca li se solicita prezenta, participarea lor este obligatorie.

ARTICOLUL 112 - Intrebări, interpelari si motiuni simple

(1) Guvernul si fiecare dintre membrii sai au obligatia sa raspunda la intrebarile sau la interpelarile formulate de deputati sau de senatori, in conditiile prevazute de regulamentele celor doua Camere ale Parlamentului.

(2) Camera Deputatilor sau Senatul poate adopta o motiune simpla prin care sa-si exprime pozitia cu privire la o problema de politica interna sau externa ori, dupa caz, cu privire la o problema ce a facut obiectul unei interpelari.

ARTICOLUL 113 - Motiunea de cenzura

(1) Camera Deputatilor si Senatul, in sedinta comuna, pot retrage increderea acordata Guvernului prin adoptarea unei motiuni de cenzura, cu votul majoritatii deputatilor si senatorilor.

(2) Motiunea de cenzura poate fi initiata de cel putin o patrime din numarul total al deputatilor si senatorilor si se comunica Guvernului la data depunerii.

(3) Motiunea de cenzura se dezbate dupa 3 zile de la data cand a fost prezentata in sedinta comuna a celor doua Camere.

(4) Daca motiunea de cenzura a fost respinsa, deputatii si senatorii care au semnat-o nu mai pot initia, in aceeasi sesiune, o noua motiune de cenzura, cu exceptia cazului in care Guvernul isi angajeaza raspunderea potrivit articolului 114.

ARTICOLUL 114 - Angajarea raspunderii Guvernului

(1) Guvernul isi poate angaja raspunderea in fata Camerei Deputatilor si a Senatului, in sedinta comuna, asupra unui program, a unei declaratii de politica generala sau a unui proiect de lege.

(2) Guvernul este demis daca o motiune de cenzura, depusa in termen de 3 zile de la prezentarea programului, a declaratiei de politica generala sau a proiectului de lege, a fost votata in conditiile articolului 113.

(3) Daca Guvernul nu a fost demis potrivit alineatului (2), proiectul de lege prezentat, modificat sau completat, dupa caz, cu amendamente acceptate de Guvern, se considera adoptat, iar aplicarea programului sau a declaratiei de

politica generala devine obligatorie pentru Guvern.

(4) In cazul in care Presedintele Romaniei cere reexaminarea legii adoptate potrivit alineatului (3), dezbaterile acestea se va face in sedinta comuna a celor doua Camere.

ARTICOLUL 115 - Delegarea legislativa

(1) Parlamentul poate adopta o lege speciala de abilitare a Guvernului pentru a emite ordonante in domenii care nu fac obiectul legilor organice.

(2) Legea de abilitare va stabili, in mod obligatoriu, domeniul si data pana la care se pot emite ordonante.

(3) Daca legea de abilitare o cere, ordonantele se supun aprobarii Parlamentului, potrivit procedurii legislative, pana la implinirea termenului de abilitare. Nerespectarea termenului atrage incetarea efectelor ordonantei.

(4) Guvernul poate adopta ordonante de urgenta numai in situatii extraordinare a caror reglementare nu poate fi amanata, avand obligatia de a motiva urgenta in cuprinsul acestora.

(5) Ordonanta de urgenta intra in vigoare numai dupa depunerea sa spre dezbateri in procedura de urgenta la Camera competenta sa fie sesizata si dupa publicarea ei in Monitorul Oficial al Romaniei. Camerele, daca nu se afla in sesiune, se convoaca in mod obligatoriu in 5 zile de la depunere sau, dupa caz, de la trimitere. Daca in termen de cel mult 30 de zile de la depunere, Camera sesizata nu se pronunta asupra ordonantei, aceasta este considerata adoptata si se trimite celeilalte Camere care decide de asemenea in procedura de urgenta. Ordonanta de urgenta cuprinzand norme de natura legii organice se aproba cu majoritatea prevazuta la articolul 76 alineatul (1).

(6) Ordonantele de urgenta nu pot fi adoptate in domeniul legilor constitutionale, nu pot afecta regimul institutiilor fundamentale ale statului, drepturile, libertatile si indatoririle prevazute de Constitutie, drepturile electorale si nu pot viza masuri de trecere silita a unor bunuri in proprietate publica.

(7) Ordonantele cu care Parlamentul a fost sesizat se aproba sau se resping printr-o lege in care vor fi cuprinse si ordonantele ale caror efecte au incetat potrivit alineatului (3).

(8) Prin legea de aprobare sau de respingere se vor reglementa, daca este cazul, masurile necesare cu privire la efectele juridice produse pe perioada de aplicare a ordonantei.

CAPITOLUL V

Administratia publica

SECTIUNEA 1

Administratia publica centrala de specialitate

ARTICOLUL 116 - Structura

- (1) Ministerele se organizeaza numai in subordinea Guvernului.
- (2) Alte organe de specialitate se pot organiza in subordinea Guvernului ori a ministerelor sau ca autoritati administrative autonome.

ARTICOLUL 117 - Infiintarea

- (1) Ministerele se infiinteaza, se organizeaza si functioneaza potrivit legii.
- (2) Guvernul si ministerele, cu avizul Curtii de Conturi, pot infiinta organe de specialitate, in subordinea lor, numai daca legea le recunoaste aceasta competenta.
- (3) Autoritati administrative autonome se pot infiinta prin lege organica.

ARTICOLUL 118 - Fortele armate

- (1) Armata este subordonata exclusiv vointei poporului pentru garantarea suveranitatii, a independentei si a unitatii statului, a integritatii teritoriale a tarii si a democratiei constitutionale. In conditiile legii si ale tratatelor internationale la care Romania este parte, armata contribuie la apararea colectiva in sistemele de alianta militara si participa la actiuni privind mentinerea sau restabilirea pacii.
- (2) Structura sistemului national de aparare, pregatirea populatiei, a economiei si a teritoriului pentru aparare, precum si statutul cadrelor militare, se stabilesc prin lege organica.
- (3) Prevederile alineatelor (1) si (2) se aplica, in mod corespunzator, si celorlalte componente ale fortelor armate stabilite potrivit legii.
- (4) Organizarea de activitati militare sau paramilitare in afara unei autoritati statale este interzisa.
- (5) Pe teritoriul Romaniei pot intra, stationa, desfasura operatiuni sau trece trupe straine numai in conditiile legii sau ale tratatelor internationale la care Romania este parte.

ARTICOLUL 119 - Consiliul Suprem de Aparare a Tarii

Consiliul Suprem de Aparare a Tarii organizeaza si coordoneaza unitar activitatile care privesc apararea tarii si securitatea nationala, participarea la mentinerea securitatii internationale si la apararea colectiva in sistemele de alianta militara, precum si la actiuni de mentinere sau de restabilire a pacii.

SECTIUNEA a 2-a Administratia publica locala

ARTICOLUL 120 - Principii de baza

- (1) Administratia publica din unitatile administrativ-teritoriale se intemeiaza pe principiile descentralizarii,

autonomiei locale si deconcentrarii serviciilor publice.

(2) In unitatile administrativ-teritoriale in care cetatenii apartinand unei minoritati nationale au o pondere semnificativa se asigura folosirea limbii minoritatii nationale respective in scris si oral in relatiile cu autoritatile administratiei publice locale si cu serviciile publice deconcentrate, in conditiile prevazute de legea organica.

ARTICOLUL 121 - Autoritati comunale si orasenesti

(1) Autoritatile administratiei publice, prin care se realizeaza autonomia locala in comune si in orase, sunt consiliile locale alese si primarii alesi, in conditiile legii.

(2) Consiliile locale si primarii functioneaza, in conditiile legii, ca autoritati administrative autonome si rezolva treburile publice din comune si din orase.

(3) Autoritatile prevazute la alineatul (1) se pot constitui si in subdiviziunile administrativ-teritoriale ale municipiilor.

ARTICOLUL 122 - Consiliul judetean

(1) Consiliul judetean este autoritatea administratiei publice pentru coordonarea activitatii consiliilor comunale si orasenesti, in vederea realizarii serviciilor publice de interes judetean.

(2) Consiliul judetean este ales si functioneaza in conditiile legii.

ARTICOLUL 123 - Prefectul

(1) Guvernul numeste un prefect in fiecare judet si in municipiul Bucuresti.

(2) Prefectul este reprezentantul Guvernului pe plan local si conduce serviciile publice deconcentrate ale ministerelor si ale celorlalte organe ale administratiei publice centrale din unitatile administrativ-teritoriale.

(3) Atributiile prefectului se stabilesc prin lege organica.

(4) Intre prefecti, pe de o parte, consiliile locale si primari, precum si consiliile judetene si presedintii acestora, pe de alta parte, nu exista raporturi de subordonare.

(5) Prefectul poate ataca, in fata instantei de contencios administrativ, un act al consiliului judetean, al celui local sau al primarului, in cazul in care considera actul ilegal. Actul atacat este suspendat de drept.

CAPITOLUL VI

Autoritatea judecatoreasca

SECTIUNEA 1

Instantele judecatoresti

ARTICOLUL 124 - Infaptuirea justitiei

- (1) Justitia se infaptuieste in numele legii.
- (2) Justitia este unica, impartiala si egala pentru toti.
- (3) Judecatorii sunt independenti si se supun numai legii.

ARTICOLUL 125 - Statutul judecatorilor

- (1) Judecatorii numiti de Presedintele Romaniei sunt inamovibili, in conditiile legii.
- (2) Propunerile de numire, precum si promovarea, transferarea si sanctionarea judecatorilor sunt de competenta Consiliului Superior al Magistraturii, in conditiile legii sale organice.
- (3) Functia de judecator este incompatibila cu orice alta functie publica sau privata, cu exceptia functiilor didactice din invatamantul superior.

ARTICOLUL 126 - Instantele judecatoresti

- (1) Justitia se realizeaza prin Inalta Curte de Casatie si Justitie si prin celelalte instante judecatoresti stabilite de lege.
- (2) Competenta instantelor judecatoresti si procedura de judecata sunt prevazute numai prin lege.
- (3) Inalta Curte de Casatie si Justitie asigura interpretarea si aplicarea unitara a legii de catre celelalte instante judecatoresti, potrivit competentei sale.
- (4) Compunerea Inaltei Curti de Casatie si Justitie si regulile de functionare a acesteia se stabilesc prin lege organica.
- (5) Este interzisa infiintarea de instante extraordinare. Prin lege organica pot fi infiintate instante specializate in anumite materii, cu posibilitatea participarii, dupa caz, a unor persoane din afara magistraturii.
- (6) Controlul judecatoresc al actelor administrative ale autoritatilor publice, pe calea contenciosului administrativ, este garantat, cu exceptia celor care privesc raporturile cu Parlamentul, precum si a actelor de comandament cu caracter militar.

Instantele de contencios administrativ sunt competente sa solutioneze cererile persoanelor vatamate prin ordonante sau, dupa caz, prin dispozitii din ordonante declarate neconstitutionale.

ARTICOLUL 127 - Caracterul public al dezbaterilor

Sedintele de judecata sunt publice, afara de cazurile prevazute de lege.

ARTICOLUL 128 - Folosirea limbii materne si a interpretului in justitie

- (1) Procedura judiciara se desfasoara in limba romana.
- (2) Cetatenii romani apartinand minoritatilor nationale au dreptul sa se exprime in limba materna in fata instantelor de judecata, in conditiile legii organice.
- (3) Modalitatile de exercitare a dreptului prevazut la alineatul (2), inclusiv prin folosirea de interpreti sau traduceri, se vor stabili astfel incat sa nu impiedice buna administrare a justitiei si sa nu implice cheltuieli suplimentare pentru cei interesati.
- (4) Cetatenii straini si apatrizii care nu inteleg sau nu vorbesc limba romana au dreptul de a lua cunostinta de toate actele si lucrarile dosarului, de a vorbi in instanta si de a pune concluzii, prin interpret; in procesele penale acest drept este asigurat in mod gratuit.

ARTICOLUL 129 - Folosirea cailor de atac

Impotriva hotararilor judecatoresti, partile interesate si Ministerul Public pot exercita caile de atac, in conditiile legii.

ARTICOLUL 130 - Politia instantelor

Instantele judecatoresti dispun de politia pusa in serviciul lor.

SECTIUNEA a 2-a Ministerul Public

ARTICOLUL 131 - Rolul Ministerului Public

- (1) In activitatea judiciara, Ministerul Public reprezinta interesele generale ale societatii si apara ordinea de drept, precum si drepturile si libertatile cetatenilor.
- (2) Ministerul Public isi exercita atributiile prin procurori constituiti in parchete, in conditiile legii.
- (3) Parchetele functioneaza pe langa instantele de judecata, conduc si supravegheaza activitatea de cercetare penala a politiei judiciare, in conditiile legii.

ARTICOLUL 132 - Statutul procurorilor

- (1) Procurorii isi desfasoara activitatea potrivit principiului legalitatii, al imparțialitatii si al controlului ierarhic, sub autoritatea ministrului justitiei.
- (2) Functia de procuror este incompatibila cu orice alta functie publica sau privata, cu exceptia functiilor didactice din invatamantul superior.

SECTIUNEA a 3-a

Consiliul Superior al Magistraturii

ARTICOLUL 133 - Rolul si structura

(1) Consiliul Superior al Magistraturii este garantul independentei justitiei.

(2) Consiliul Superior al Magistraturii este alcatuit din 19 membri, din care:

a) 14 sunt alesi in adunarile generale ale magistratilor si validati de Senat; acestia fac parte din doua sectii, una pentru judecatori si una pentru procurori; prima sectie este compusa din 9 judecatori, iar cea de-a doua din 5 procurori;

b) 2 reprezentanti ai societatii civile, specialisti in domeniul dreptului, care se bucura de inalta reputatie profesionala si morala, alesi de Senat; acestia participa numai la lucrarile in plen;

c) ministrul justitiei, presedintele Inaltei Curti de Casatie si Justitie si procurorul general al Parchetului de pe langa Inalta Curte de Casatie si Justitie.

(3) Presedintele Consiliului Superior al Magistraturii este ales pentru un mandat de un an, ce nu poate fi reinnoit, dintre magistratii prevazuti la alineatul (2) litera a).

(4) Durata mandatului membrilor Consiliului Superior al Magistraturii este de 6 ani.

(5) Hotararile Consiliului Superior al Magistraturii se iau prin vot secret.

(6) Presedintele Romaniei prezideaza lucrarile Consiliului Superior al Magistraturii la care participa.

(7) Hotararile Consiliului Superior al Magistraturii sunt definitive si irevocabile, cu exceptia celor prevazute la articolul 134 alineatul (2).

ARTICOLUL 134 - Atributii

(1) Consiliul Superior al Magistraturii propune Presedintelui Romaniei numirea in functie a judecatorilor si a procurorilor, cu exceptia celor stagiari, in conditiile legii.

(2) Consiliul Superior al Magistraturii indeplineste rolul de instanta de judecata, prin sectiile sale, in domeniul raspunderii disciplinare a judecatorilor si a procurorilor, potrivit procedurii stabilite prin legea sa organica. In aceste situatii, ministrul justitiei, presedintele Inaltei Curti de Casatie si Justitie si procurorul general al Parchetului de pe langa Inalta Curte de Casatie si Justitie nu au drept de vot.

(3) Hotararile Consiliului Superior al Magistraturii in materie disciplinara pot fi atacate la Inalta Curte de Casatie si Justitie.

(4) Consiliul Superior al Magistraturii indeplineste si alte atributii stabilite prin legea sa organica, in realizarea rolului sau de garant al independentei justitiei.

TITLUL IV

Economia si finantele publice

ARTICOLUL 135 - Economia

(1) Economia Romaniei este economie de piata, bazata pe libera initiativa si concurenta.

(2) Statul trebuie sa asigure:

- a) libertatea comertului, protectia concurentei loiale, crearea cadrului favorabil pentru valorificarea tuturor factorilor de productie;
- b) protejarea intereselor nationale in activitatea economica, financiara si valutara;
- c) stimularea cercetarii stiintifice si tehnologice nationale, a artei si protectia dreptului de autor;
- d) exploatarea resurselor naturale, in concordanta cu interesul national;
- e) refacerea si ocrotirea mediului inconjurator, precum si mentinerea echilibrului ecologic;
- f) crearea conditiilor necesare pentru cresterea calitatii vietii;
- g) aplicarea politicilor de dezvoltare regionala in concordanta cu obiectivele Uniunii Europene.

ARTICOLUL 136 - Proprietatea

(1) Proprietatea este publica sau privata.

(2) Proprietatea publica este garantata si ocrotita prin lege si apartine statului sau unitatilor administrativ-teritoriale.

(3) Bogatiile de interes public ale subsolului, spatiul aerian, apele cu potential energetic valorificabil, de interes national, plajele, marea teritoriala, resursele naturale ale zonei economice si ale platoului continental, precum si alte bunuri stabilite de legea organica, fac obiectul exclusiv al proprietatii publice.

(4) Bunurile proprietate publica sunt inalienabile. In conditiile legii organice, ele pot fi date in administrare regiilor autonome ori institutiilor publice sau pot fi concesionate ori inchiriate; de asemenea, ele pot fi date in folosinta gratuita institutiilor de utilitate publica.

(5) Proprietatea privata este inviolabila, in conditiile legii organice.

ARTICOLUL 137 - Sistemul financiar

(1) Formarea, administrarea, intrebuintarea si controlul resurselor financiare ale statului, ale unitatilor administrativ-teritoriale si ale institutiilor publice sunt reglementate prin lege.

(2) Moneda nationala este leul, iar subdiviziunea acestuia, banul. In conditiile aderarii la Uniunea Europeana, prin lege organica se poate recunoaste circulatia si inlocuirea monedei nationale cu aceea a Uniunii Europene.

ARTICOLUL 138 - Bugetul public national

- (1) Bugetul public national cuprinde bugetul de stat, bugetul asigurarilor sociale de stat si bugetele locale ale comunelor, ale oraselor si ale judetelor.
- (2) Guvernul elaboreaza anual proiectul bugetului de stat si pe cel al asigurarilor sociale de stat, pe care le supune, separat, aprobarii Parlamentului.
- (3) Daca legea bugetului de stat si legea bugetului asigurarilor sociale de stat nu au fost adoptate cu cel putin 3 zile inainte de expirarea exercitiului bugetar, se aplica in continuare bugetul de stat si bugetul asigurarilor sociale de stat ale anului precedent, pana la adoptarea noilor bugete.
- (4) Bugetele locale se elaboreaza, se aproba si se executa in conditiile legii.
- (5) Nici o cheltuiala bugetara nu poate fi aprobata fara stabilirea sursei de finantare.

ARTICOLUL 139 - Impozite, taxe si alte contributii

- (1) Impozitele, taxele si orice alte venituri ale bugetului de stat si ale bugetului asigurarilor sociale de stat se stabilesc numai prin lege.
- (2) Impozitele si taxele locale se stabilesc de consiliile locale sau judetene, in limitele si in conditiile legii.
- (3) Sumele reprezentand contributiile la constituirea unor fonduri se folosesc, in conditiile legii, numai potrivit destinatiei acestora.

ARTICOLUL 140 - Curtea de Conturi

- (1) Curtea de Conturi exercita controlul asupra modului de formare, de administrare si de intrebuintare a resurselor financiare ale statului si ale sectorului public. In conditiile legii organice, litigiile rezultate din activitatea Curtii de Conturi se solutioneaza de instantele judecatoresti specializate.
- (2) Curtea de Conturi prezinta anual Parlamentului un raport asupra conturilor de gestiune ale bugetului public national din exercitiul bugetar expirat, cuprinzand si neregulile constatate.
- (3) La cererea Camerei Deputatilor sau a Senatului, Curtea de Conturi controleaza modul de gestionare a resurselor publice si raporteaza despre cele constatate.
- (4) Consilierii de conturi sunt numiti de Parlament pentru un mandat de 9 ani, care nu poate fi prelungit sau innoit. Membrii Curtii de Conturi sunt independenti in exercitarea mandatului lor si inamovibili pe toata durata acestuia. Ei sunt supusi incompatibilitatilor prevazute de lege pentru judecatori.
- (5) Curtea de Conturi se innoieste cu o treime din consilierii de conturi numiti de Parlament, din 3 in 3 ani, in conditiile prevazute de legea organica a Curtii.
- (6) Revocarea membrilor Curtii de Conturi se face de catre Parlament, in cazurile si conditiile prevazute de lege.

ARTICOLUL 141 - Consiliul Economic si Social

Consiliul Economic si Social este organ consultativ al Parlamentului si al Guvernului in domeniile de specialitate stabilite prin legea sa organica de infiintare, organizare si functionare.

TITLUL V

Curtea Constitutionala

ARTICOLUL 142 - Structura

- (1) Curtea Constitutionala este garantul suprematiei Constitutiei.
- (2) Curtea Constitutionala se compune din noua judecatori, numiti pentru un mandat de 9 ani, care nu poate fi prelungit sau innoit.
- (3) Trei judecatori sunt numiti de Camera Deputatilor, trei de Senat si trei de Presedintele Romaniei.
- (4) Judecatorii Curtii Constitutionale aleg, prin vot secret, presedintele acesteia, pentru o perioada de 3 ani.
- (5) Curtea Constitutionala se innoieste cu o treime din judecatorii ei, din 3 in 3 ani, in conditiile prevazute de legea organica a Curtii.

ARTICOLUL 143 - Conditii pentru numire

Judecatorii Curtii Constitutionale trebuie sa aiba pregatire juridica superioara, inalta competenta profesionala si o vechime de cel putin 18 ani in activitatea juridica sau in invatamantul juridic superior.

ARTICOLUL 144 - Incompatibilitati

Funcția de judecător al Curtii Constitutionale este incompatibila cu oricare alta functie publica sau privata, cu exceptia functiilor didactice din invatamantul juridic superior.

ARTICOLUL 145 - Independenta si inamovibilitatea

Judecatorii Curtii Constitutionale sunt independenti in exercitarea mandatului lor si inamovibili pe durata acestuia.

ARTICOLUL 146 - Atributii

Curtea Constitutionala are urmatoarele atributii:

- a) se pronunta asupra constitutionalitatii legilor, inainte de promulgarea acestora, la sesizarea Presedintelui Romaniei, a unuia dintre presedintii celor doua Camere, a Guvernului, a Inaltei Curti de Casatie si Justitie, a Avocatului Poporului, a unui numar de cel putin 50 de deputati sau de cel putin 25 de senatori, precum si, din oficiu, asupra initiativelor de revizuire a Constitutiei;
- b) se pronunta asupra constitutionalitatii tratatelor sau altor acorduri internationale, la sesizarea unuia dintre

- presedintii celor doua Camere, a unui numar de cel putin 50 de deputati sau de cel putin 25 de senatori;
- c) se pronunta asupra constitutionalitatii regulamentelor Parlamentului, la sesizarea unuia dintre presedintii celor doua Camere, a unui grup parlamentar sau a unui numar de cel putin 50 de deputati sau de cel putin 25 de senatori;
 - d) hotaraste asupra exceptiilor de neconstitutionalitate privind legile si ordonantele, ridicate in fata instantelor judecatoresti sau de arbitraj comercial; exceptia de neconstitutionalitate poate fi ridicata si direct de Avocatul Poporului;
 - e) solutioneaza conflictele juridice de natura constitutionala dintre autoritatile publice, la cererea Presedintelui Romaniei, a unuia dintre presedintii celor doua Camere, a primului-ministru sau a presedintelui Consiliului Superior al Magistraturii;
 - f) vegheaza la respectarea procedurii pentru alegerea Presedintelui Romaniei si confirma rezultatele sufragiului;
 - g) constata existenta imprejurarilor care justifica interimatul in exercitarea functiei de Presedinte al Romaniei si comunica cele constatate Parlamentului si Guvernului;
 - h) da aviz consultativ pentru propunerea de suspendare din functie a Presedintelui Romaniei;
 - i) vegheaza la respectarea procedurii pentru organizarea si desfasurarea referendumului si confirma rezultatele acestuia;
 - j) verifica indeplinirea conditiilor pentru exercitarea initiativei legislative de catre cetateni;
 - k) hotaraste asupra contestatiilor care au ca obiect constitutionalitatea unui partid politic;
 - l) indeplineste si alte atributii prevazute de legea organica a Curtii.

ARTICOLUL 147 - Deciziile Curtii Constitutionale

- (1) Dispozitiile din legile si ordonantele in vigoare, precum si cele din regulamente, constatate ca fiind neconstitutionale, isi inceteaza efectele juridice la 45 de zile de la publicarea deciziei Curtii Constitutionale daca, in acest interval, Parlamentul sau Guvernul, dupa caz, nu pun de acord prevederile neconstitutionale cu dispozitiile Constitutiei. Pe durata acestui termen, dispozitiile constatate ca fiind neconstitutionale sunt suspendate de drept.
- (2) In cazurile de neconstitutionalitate care privesc legile, inainte de promulgarea acestora, Parlamentul este obligat sa reexamineze dispozitiile respective pentru punerea lor de acord cu decizia Curtii Constitutionale.
- (3) In cazul in care constitutionalitatea tratatului sau acordului international a fost constatata potrivit articolului 146 litera b), acesta nu poate face obiectul unei exceptii de neconstitutionalitate. Tratatul sau acordul international constatat ca fiind neconstitutional nu poate fi ratificat.
- (4) Deciziile Curtii Constitutionale se publica in Monitorul Oficial al Romaniei. De la data publicarii, deciziile sunt general obligatorii si au putere numai pentru viitor.

TITLUL VI

Integrarea euroatlantica

ARTICOLUL 148 - Integrarea in Uniunea Europeana

(1) Aderarea Romaniei la tratatele constitutive ale Uniunii Europene, in scopul transferarii unor atributii catre institutiile comunitare, precum si al exercitarii in comun cu celelalte state membre a competentelor prevazute in aceste tratate, se face prin lege adoptata in sedinta comuna a Camerei Deputatilor si Senatului, cu o majoritate de doua treimi din numarul deputatilor si senatorilor.

(2) Ca urmare a aderarii, prevederile tratatelor constitutive ale Uniunii Europene, precum si celelalte reglementari comunitare cu caracter obligatoriu, au prioritate fata de dispozitiile contrare din legile interne, cu respectarea prevederilor actului de aderare.

(3) Prevederile alineatelor (1) si (2) se aplica, in mod corespunzator, si pentru aderarea la actele de revizuire a tratatelor constitutive ale Uniunii Europene.

(4) Parlamentul, Presedintele Romaniei, Guvernul si autoritatea judecatoreasca garanteaza aducerea la indeplinire a obligatiilor rezultate din actul aderarii si din prevederile alineatului (2).

(5) Guvernul transmite celor doua Camere ale Parlamentului proiectele actelor cu caracter obligatoriu inainte ca acestea sa fie supuse aprobarii institutiilor Uniunii Europene.

ARTICOLUL 149 - Aderarea la Tratatul Atlanticului de Nord

Aderarea Romaniei la Tratatul Atlanticului de Nord se face prin lege adoptata in sedinta comuna a Camerei Deputatilor si Senatului, cu o majoritate de doua treimi din numarul deputatilor si senatorilor.

TITLUL VII

Revizuirea Constitutiei

ARTICOLUL 150 - Initiativa revizuirii

(1) Revizuirea Constitutiei poate fi initiata de Presedintele Romaniei la propunerea Guvernului, de cel putin o patrime din numarul deputatilor sau al senatorilor, precum si de cel putin 500.000 de cetateni cu drept de vot.

(2) Cetatenii care initiaza revizuirea Constitutiei trebuie sa provina din cel putin jumatate din judetele tarii, iar in fiecare din aceste judete sau in municipiul Bucuresti trebuie sa fie inregistrate cel putin 20.000 de semnaturi in sprijinul acestei initiative.

ARTICOLUL 151 - Procedura de revizuire

- (1) Proiectul sau propunerea de revizuire trebuie adoptata de Camera Deputatilor si de Senat, cu o majoritate de cel putin doua treimi din numarul membrilor fiecarei Camere.
- (2) Daca prin procedura de mediere nu se ajunge la un acord, Camera Deputatilor si Senatul, in sedinta comuna, hotarasc cu votul a cel putin trei patrimi din numarul deputatilor si senatorilor.
- (3) Revizuirea este definitiva dupa aprobarea ei prin referendum, organizat in cel mult 30 de zile de la data adoptarii proiectului sau a propunerii de revizuire.

ARTICOLUL 152 - Limitele revizuirii

- (1) Dispozitiile prezentei Constitutii privind caracterul national, independent, unitar si indivizibil al statului roman, forma republicana de guvernament, integritatea teritoriului, independenta justitiei, pluralismul politic si limba oficiala nu pot forma obiectul revizuirii.
- (2) De asemenea, nici o revizuire nu poate fi facuta daca are ca rezultat suprimarea drepturilor si a libertatilor fundamentale ale cetatenilor sau a garantiilor acestora.
- (3) Constitutia nu poate fi revizuita pe durata starii de asediu sau a starii de urgenta si nici in timp de razboi.

TITLUL VIII Dispozitii finale si tranzitorii

ARTICOLUL 153 - Intrarea in vigoare

Prezenta Constitutie intra in vigoare la data aprobarii ei prin referendum. La aceeași data, Constitutia din 21 august 1965 este și ramane în întregime abrogată.

ARTICOLUL 154 - Conflictul temporal de legi

- (1) Legile și toate celelalte acte normative raman în vigoare, în masura în care ele nu contravin prezentei Constitutii.
- (2) Consiliul Legislativ, în termen de 12 luni de la data intrării în vigoare a legii sale de organizare, va examina conformitatea legislatiei cu prezenta Constitutie și va face Parlamentului sau, după caz, Guvernului, propuneri corespunzatoare.

ARTICOLUL 155 - Dispozitii tranzitorii

- (1) Proiectele de legi și propunerile legislative în curs de legiferare se dezbate și se adopta potrivit dispozitiilor constitutionale anterioare intrării în vigoare a legii de revizuire.
- (2) Institutiile prevazute de Constitutie, existente la data intrării în vigoare a legii de revizuire, raman în functiune

pana la constituirea celor noi.

(3) Prevederile alineatului (1) al articolului 83 se aplica incepand cu urmatorul mandat prezidential.

(4) Dispozitiile cu privire la Inalta Curte de Casatie si Justitie vor fi aduse la indeplinire in cel mult 2 ani de la data intrarii in vigoare a legii de revizuire.

(5) Judecatorii in functie ai Curtii Supreme de Justitie si consilierii de conturi numiti de Parlament isi continua activitatea pana la data expirarii mandatului pentru care au fost numiti. Pentru asigurarea innoirii Curtii de Conturi din 3 in 3 ani, la expirarea mandatului actualilor consilieri de conturi acestia vor putea fi numiti pentru inca un mandat de 3 ani sau de 6 ani.

(6) Pana la constituirea instantelor judecatoresti specializate, litigiile rezultate din activitatea Curtii de Conturi vor fi solutionate de catre instantele judecatoresti ordinare.

ARTICOLUL 156 - Republicarea Constitutiei

Legea de revizuire a Constitutiei se publica in Monitorul Oficial al Romaniei in termen de 5 zile de la data adoptarii. Constitutia, modificata si completata, dupa aprobarea prin referendum, se republica de catre Consiliul Legislativ, cu reactualizarea denumirilor, dandu-se textelor o noua numerotare.